

Utvärdering av pilotprojektet Fotbollsminnen i Malmö

BAKGRUND

I Skottland pågår ett samarbete mellan fotbollsförbundet och demensförbundet, som går ut på att stimulera sinnen hos personer med demenssjukdom. Med hjälp av fotografier på kända fotbollsspelare och historiska fotbollsögonblick har man lyckats väcka fotbollsminnen, få igång samtal och skapa en aktivitet som känns meningsfull och engagerande.

Svenska fans blev inspirerade av projektet och kontaktade Svenskt Demenscentrum, för att se om vi gemensamt skulle kunna driva och genomföra ett liknande projekt i Sverige. Svenskt Demenscentrum såg stora möjligheter att omsorgspersonal utifrån fotbollsbilder, -berättelser och -föremål skulle kunna nå fram till och engagera demenssjuka personer med fotbollsintresse. Fotboll borde kunna vara ett tema som särskilt intresserade demenssjuka män som i mindre utsträckning än kvinnor deltar i de gemensamma aktiviteter som idag erbjuds på äldreboenden.

SYFTE

Syftet med projektet Fotbollsminnen är att erbjuda en engagerande och meningsfull aktivitet för personer med demenssjukdom.

METOD

Ett pilotprojekt har genomförts i Malmö på tre boenden för personer med demenssjukdom. Ett "fotbollspaket" (kit) skickades ut i oktober till respektive boende. Fotbollspaketet innehöll enklare texter om stora ögonblick i klubbens historia (Malmö FF), hejaramsor, fotografier på kända spelare, matcher och arenor, samt souvenirer såsom halsdukar och vimplar. I fotbollspaketet medföljde en kortfattad instruktion om samtalsledarens roll och tips på hur sakerna i lådan kan användas. Det gavs förslag på hur man kan få igång en diskussion och om hur man engagerar och lockar till samtal kring fotbollsminnen. Ansvariga samtalsledare vid respektive boende har träffat en grupp av 4-8 personer vid fyra tillfällen. Cirka sjuttio procent av deltagarna var män. Genomsnittlig tid för träffarna var 45 minuter. En skriftlig och muntlig utvärdering har genomförts med samtalsledarna i piloten.

RESULTAT

I utvärderingen framkommer att fotbollslådan och dess innehåll har satt igång samtal och väckt minnen kopplade till fotboll. Deltagarna i grupperna har även visat ett intresse för varandra och också talat om annat än fotboll. Hejaramsorna har varit ett förlösande inslag som har satt igång mycket skratt och diskussioner kring fotboll.

*Heja Malmö friskt humör
det är det som susen gör
Malmö, Malmö, Malmö*

Materialet har också lett till spontana aktiviteter där deltagarna har börjat spela fotboll eller viftat med flaggorna innan själva diskussionen kommit igång med samtalsledarna. Två grupper har namngett sina grupper, "fotbollsklubben" respektive "diblåe". I en av texterna som medföljde berättas om Malmö FF och IFK Malmö som länge tävlade länge om att vara "bästa klubben i stan".

IFK Malmös tröjor är gula och klubben kallas därför "kanariefåglarna" eller, kort och gott, "di gule". Malmö FF:s färg har alltid varit himmelsblå. **Hejar du på "di blåe" eller "di gule"?** Detta gav upphov till livliga diskussioner.

Handledningen har ansetts vara pedagogisk och lätt att ta till sig, vilket hade betydelse för en samtalsledare som uttryckte att hon inte kan någonting om fotboll.

"Jag kände ingen rädsla inför att starta gruppen."

Att tala om fotbollsminnen betyder inte att man måste vara expert inom området. En samtalsledare tyckte att det var bättre att som okunnig leda gruppen. Hon såg det som en fördel att deltagarna kunde lära henne om fotboll och om händelser från förr. Alla människor har ett behov av att få känna sig viktiga och betydelsefulla.

"Jag har lärt mig allt om hattrick och gula och röda lappar." (samtalsledare)

Grupperna har också tagit egna initiativ. Några åkte till Malmös fotbollsarena och tittade på när Malmö FF tränade, andra såg på arkivfilmer från förr då fotbollsfansen intog läktaren i tidsenlig klädsel. Några var intresserade av Zlatan och läste om honom i tidningen. Det har varit mycket skratt i grupperna och några ur personalen har tyckt att det verkat så roligt att de valt att vara med en stund. Många berättelser har också lämnat avtryck som när en kvinna med spanskt påbrå berättade om sina minnen från Francos tid. Hon berättade om politikens inverkan på fotbollen och att människor sökte sin frihet genom idrott. En annan deltagare var mycket nedstämd i början av en träff men lyste upp när han såg fotbollen.

"Detta är livet- att kunna sparka fotboll igen"

Texter till fotografierna är viktigt för samtalen, dels för dem som inte kan se och dels för att underlätta diskussionen för samtalsledarna. Här visas ett exempel på just en beskrivning av en fotbollsspelare med ett smeknamn som gav underlag till diskussion med många skratt.

Bertil Nilson, mer känd som "Klumpen"

Bertil Nilsson växte upp på Holmgatan och var en av Malmö FF:s lysande stjärnor under 1950- och 60-talet. Som så många andra spelare från denna tid var han mer känd under sitt smeknamn: "Klumpen".

Andra MFF-spelare med smeknamn:

Helge "Gripen" Bengtsson

Egon "Todde" Jönsson

Rolf "Tejpen" Björklund

Anders "Puskas" Ljungberg

Patrik "Bjärred" Andersson

Eric "Kick" Svensson

Lennart "Lill-Kick" Svensson

Info till samtalsledare:

Fundera över smeknamn på andra idrottsutövare. Sven "Tumba" Johansson är ett välkänt exempel. Finns någon bland de boende eller personalen som har smeknamn?

Många deltagare har visat nyfikenhet och intresse av "paketets innehåll". Flaggor och halsdukar har skickats runt bland deltagarna att titta på, känna på men också prova på. Fotbollen tyckte deltagarna var mycket mer färglad och vacker nu i jämförelse med förr i tiden. En kvinna berättar:

- *"Vi spelade tjejer och killar ute på gatan, det var inte så mycket trafik då och jag kunde springa."*

Många har varit aktiva inom idrotten och har velat dela med sig av minnen. Man har också frågat om det finns andra "paket" med annat innehåll. Alla deltagare var inte intresserade av fotboll eller Malmö FF. Att träffas och samtala har lett fram till andra aktiviteter. En deltagare hade så trevligt att han började sjunga och en annan berättade att han spelade orgel. Detta har väckt tankar och idéer hos samtalsledare att gå vidare. En fotbollscirkel kommer att övergå till bokcirkel.

SAMMANFATTNING

Fotografier, texter och föremål kopplade till fotboll är enkla medel för att väcka minnen och sätta igång samtal hos personer med demenssjukdom.

Med hjälp av en pedagogisk handledning kan vem som helst enkelt komma igång och leda en samtalsgrupp, utan vidare förkunskaper.

Lagom storlek på en samtalsgrupp är 4-6 personer och lämplig tidsåtgång 45-60 minuter.

Projektet har tydligt visat att det finns ett stort behov hos målgruppen av att få bli sedd, lyssnad till, umgås och att vara delaktig i ett sammanhang. Fotbollsminnen har väckt nyfikenhet och glädje hos deltagarna, både män och kvinnor. Flera har uttryckt önskemål om "lådor" även med annat innehåll.